

Kuhu siirdub siirdemeditsiin?

Väino Sinisalu – Eesti Arst

Dr Väino Sinisalu

Viimastel aastakümnetel on kiiresti kasvanud bio- ja infotehnoloogia uuringute hulk. Need uuringud koos visualiseerimismetodite arenguga on loonud rohkesti uusi biomeditsiinilisi alusteadmisi haiguste olemuse ja ravipõhimõtete mõistmiseks. Paraku on ilmnenud erinevatel põhjustel oluline mahajäämus nende rakendamisel kliinilisse praktikasse (1).

See tingiski uue teadussuuna – siirdemeditsiini (ingl *translational medicine*) – formuleerimise ja arendamise. Siirdemeditsiin on Euroopa Liidu 7. raamprogrammi eelisarendatav teadussuund.

TÜ füsioloogilise genoomika professori Sulev Kõksi selgitusel tähendab „siire” seda, et fundamentaaluuringutega saadud teadmised ja oskused siirduvad kliinilisse rakendusse. Seega on see teadussuund, kus fundamentaaluuringutega saadud teadmised rakendatakse kliiniliste probleemide lahendamisse, samas annaksid kliinilises meditsiinis esilekerkivad probleemid uued suunad fundamentaaluuringuteks.

Tartu Ülikoolis on välja kujunenud fundamentaalsete uuringute hea baas, mille algus jääb möödunud sajandi 70. aastatesse, kui tolleaegse üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi (ÜMPI) baasil kujunesid välja bioloogilise psühhiaatria, biokeemia ja geneetika uurimissuunad. Mitmel erialal on Eestis biomeditsiinilistes alusteadustes saavutatud rahvusvaheliselt arvestatavat taset, samuti on olemas nüüdisajale vastav kliiniline pädevus ja töökeskkond.

Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas on praeguseks mitu teaduse tippkeskust, mis tähendab vähemalt ühest kõrgetasemelisest uurimisrühmast koosnevat teadusüksust, mis on seotud doktoriõppega ja on oma valdkonnas rahvusvaheliselt tunnustatud.

Need keskused löid ka kindla alusmüüri, mille toel loodi septembris 2008 siirdemeditsiini tippkeskus, mis koondab 6 uurimisrühma, mis tegelevad närvisüsteemi ja immuunsüsteemi seoste uurimisega. Uurimissuundadeks on HI-viirus ja selle eripära Eestis, immuunsüsteemi mõjutavad geeniuuringud, suhkurtõve immunoloogilised mehhanismid, ainevahetuse mõju närvi- ja immuunsüsteemile, emotsionaalset

käitumist mõjutavad geneetilised mehhanismid, ravimiarenduse uued võimalused.

Tõsiseks sammuks siirdemeditsiini edasiarendamisel Tartu Ülikoolis on uue siirdemeditsiinikeskuse hoone ehitus. Hoone, mis paikneb Biomeedikumi lähedal Chemicumi kõrval Maarjamõisa meditsiinilinnakus, sai nurgakivi koos hõbedase silindriga 15. juunil 2012. Uus teadusmaja tuleb 3korruselise, selle pindala on 4790 m² ja valmimise tähtajaks on 2014. aasta veebruar. Keskuse lühend kõlab järgmiselt: SIME.

Ülikooli rektor Alar Karis pidas usutluses Postimehele seda nime väga ilusaks, sest see sisaldab justkui sõna „ime”, mis sünnib alusteaduste ühendamisest tegeliku eluga (2).

SIME ehitus läheb maksma 8,7 miljonit eurot, sellest 3,5 miljonit on Euroopa Liidu raha. Prof Sulev Kõks selgitas, et 2/3 uuest majast on kavandatud katseloomakeskuseks, kus on loomkatseteks vajalikud tugilaborid. Vajalike seadmete hankimist toetab rahaliselt Euroopa Liit.

Maja täitmine inimeste ja tööga on kogu teaduskonna ühine hool. Eesmärgiks on, et sellest tõuseks tulu klinitsistidele ja tugevneks Tartu Ülikooli positsioon teadusmaailmas.

Siirdemeditsiinikeskus osaleb S. Kõksi sõnul 2 projektis:

- kuulub üleeuroopalisse süsteemigenoomika võrgustikku;
- on liitunud siirdemeditsiinikeskuste üleeuroopalise võrgustikuga.

See võimaldab ülikooli teaduritel osaleda üleeuroopalistes uurimisprojektides, tänu sellele paranevad ka uuringute rahastamise võimalused ja areneb rahvusvaheline koostöö. Paljud loomkatsed ja prekliinilised uuringud saab sooritada Tartus, kus võiks töötada ka rahvusvaheline meeskond. Laieneb ka meie teadlaste juurdepääs ravimiuuringutele.

Prof Kõks on veendunud, et Eestis on piisavalt inimesi, kes võiksid SIME tööga täita, sest meil on tugev rahvuslik arstiteadus, mis tugineb rahvusvahelisele koostööle.

KIRJANDUS

1. Asser T. Siirdemeditsiin – alusteaduste saavutuste rakendamise praktilisse meditsiini. Eesti Arst 2008;68:169.
2. Jõgi A. Siirdemeditsiinikeskus sai nurka hõbedase silindri. Postimees, 15.06.2012.

estiarst@estiarst.ee